اعمال و ادعیه و دستورات شب‌های قدر

اعمال مشترک و مختص

شب‌های قدر، که برترین شب‌های ماه مبارک رمضان محسوب می‌شوند، و همه مقدرات یک سال انسان‌ها در آنها معین می‌شود، فرصتی طلایی برای بندگان خداوند به شمار می‌آید تا با مراقبه و توجه هرچه بیشتر، از رحمت و مغفرت خاص الهی بهره‌مند شوند. و لذا اولیاء الهی و بزرگان برای استفاده هرچه بیشتر در این شب‌های مبارک و بهره‌مندی هرچه بیشتر از فیوضات آن، اعمال و عبادات مختلفی را بیان نموده اند. در متن زیر، به ذکر برخی از اعمال عمومی و اختصاصی شب‌های قدر پرداخته شده است.

اعمال مشترک شب‌های قدر

۱. مراقبه تام: اُسّ و اصول پایه‌های راه، مراقبه

است .[1] مراقبه به‌طور کلی این است که انسان حواسش را جمع کند، دل به غیر خدا ندهد، معصیت نکند، و توجّه به غیر خدا نکند.[2] آیت الله حاج سید محمد محسن حسینی طهرانی در اهمیت رعایت مراقبه تام در شب‌های قدر می‌فرمایند:

شدیدا نهی شده است که در امشب غفلت متوجه شود! چون همان لحظه‌ای که غفلت پیدا می‌شود شاید یکی از آن ملائکه‌ای که یک جنبه از جهات وجودی را دارد می‌آورد آنجا به قلب غافل بخورد نه به قلب مستیقظ و بیدار. یک لحظه اگر غافل باشیم آن کیفیت نزول دستخوش نوسان و تشویش می‌شود.[3]

۲. غسل شب قدر در هنگام غروب خورشید

۳. خواندن دعای شب قدر

مشاهده متن این دعا و ترجمه فارسی آن همراه با صوت

اللَّهُمَّ اجْعَلْ فِيمَا تَقْضى وَ تُقَدِّرُ مِنَ الْأَمْرِ

---

[1] مبانی اخلاق در آیات و روایات، ج۲، ص۱۹۲.

[2] همان، ص ۱۹۳.

[3] مراسم احیاء ۲۳ رمضان سال ۱۴۲۱هـ.ق: اسرار شب قدر و برگزاری مراسم احیاء.

الْمَحْتُومِ، وَ فِيمَا تَفْرُقُ مِنَ الْأَمْرِ الْحَكِيمِ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ وَ فِي الْقَضَاءِ الَّذِي لَا يُرَدُّ وَ لَا يُبَدَّلُ، أَنْ تَكْتُبَنِي مِنْ حُجَّاجِ بَيْتِكَ الْحَرَامِ الْمَبْرُورِ حَجُّهُمُ الْمَشْكُورِ سَعْيُهُمُ الْمَغْفُورِ ذُنُوبُهُمُ الْمُكَفَّرِ عَنْهُمْ سَيِّئَاتُهُمْ، وَ اجْعَلْ فِيمَا تَقْضِي وَ تُقَدِّرُ أَنْ تُطِيلَ عُمُرِي وَ تُوَسِّعَ عَلَيَّ فِي رِزْقِي وَ تَفْعَلَ بِي كَذَا وَ كَذَا.[1]

۴. پس از آن، دو رکعت نماز شب قدر خوانده شود که در هر رکعت بعد از حمد هفت مرتبه سوره توحید، و بعد از سلام ۷۰ مرتبه ذکر: **استغفرالله و اتوب الیه** گفته شود. [قابل ذکر است که نماز شب قدر باید پس از دعای شب قدر خوانده شود]

۵. ۱۰۰ مرتبه ذکر: **استغفرالله ربی و اتوب الیه** گفته شود.

۶. ۱۰۰ مرتبه : **اللهم العن قتلة أمیرالمؤمنین**

مختص شب‌های ۱۹ و ۲۱

۷. مناجات أمیرالمؤمنین علیه السلام در مسجد

---

[1] الإقبال، ج ۱، ص ۳۴۸. ترجمه:
«بارإلها، قرار بده در آنچه به امر حتمی‌ات حکم می‌کنی و مقدّر می‌نمایی، و در آنچه از امر محکم و ثابتت در شب قدر به قضای تفصیلی می‌رسانی، از حکم ثابتی که بازگشت نپذیرد و تغییر نکند؛ که مرا امسال از حاجیانِ خانهٔ محترم خود بنویسی؛ آنان که حجّشان پذیرفته و سَعیشان مورد رضایت توست، و گناهانشان را بخشیده و زشتی‌هایشان را پوشیده و محو نموده‌ای.» (محقق)

کوفه[1]

مشاهده متن این دعا و ترجمه فارسی آن همراه با صوت

۸. زیارت سیدالشهداء علیه السلام در روز عاشورا و پس از پایان آن، دو رکعت نماز زیارت سیدالشهداء علیه السلام[2].[قابل ذکر است که زیارت عاشورا باید پس از مناجات امیرالمؤمنین خوانده شود.]

مشاهده متن این زیارت و ترجمه فارسی آن همراه با صوت

۹. صد رکعت نماز[3]

۱۰. دعا و توبه از گناهان: مناسب است که قبل از اذان صبحِ شب قدر، بنده خدا توبه کند و نامه عمل خود را از معصیت بشوید تا مقدّرات او فقط از روی اعمال صالحه او تعیین شود.[4]

شب قدر شب خیلی مهمّی است! و اگر انسان

---

[1] مفاتیح الجنان.

[2] مفاتیح الجنان.

[3] مفاتیح الجنان.

[4] مطلع انوار ج۱۲ (مواعظ رمضان المبارک ۱۳۶۹ هـ . ق) ص ۴۲۹.

حال دعا و توبه داشته باشد در دوران سالِ آتیه مؤثّر است؛ یعنی یک قِسم تقدیراتی برای انسان در امشب می‌شود که در دورانِ امتداد این سالی که در پیش داریم تا شب قدر آتیه: ایمان انسان کامل می‌شود، روحانیّت پیدا می‌کند، صفا پیدا می‌کند، علمش زیاد می‌شود، یقینش زیاد می‌شود، از معصیت اجتناب می‌کند، به طاعت می‌پیوندد، خداوند به او إنشراح صدر می‌دهد، یقینش را زیاد می‌کند، سلامت مزاج به او می‌دهد، سلامت فکر به او می‌دهد، برکت بر عمر، و بر مال و بر ناموس او می‌دهد؛ اینها چیزهای خیلی مهمّی است که بواسطه دعا، این یک سالش را انسان می‌تواند تأمین کند![1]

در شب بیست و سوّم باید معرفت خدا را بخواهیم، وتوحید را باید بخواهیم، و ولایت امام علیه‌السّلام را باید بخواهیم؛ که شب قدر، همان شب امام علیه‌السّلام است.[2]

۱۱. توسل به امام زمان علیه السلام

---

[1] مبانی اخلاق در آیات و روایات - ج۱، ص ۲۰۲.

[2] شرح حدیث عنوان بصری مجلس ۱۸۲.

توسل به امام زمان علیه السلام در شب قدر از همه چیز کارسازتر است. تمام آن اموری که در عالم باید اتفاق بیفتد از دریچه نفس امام زمان اتفاق می افتد.[1]

۱۲. احیاء و قرآن به سر گرفتن

قرآن مجید را باز کند و در برابر خود گرفته و بگوید:

اللّٰهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُكَ بِكِتابِكَ الْمُنْزَلِ وَمَا فِيهِ وَفِيهِ اسْمُكَ الْأَكْبَرُ وَأَسْماؤُكَ الْحُسْنىٰ وَمَا يُخافُ وَيُرْجىٰ أَنْ تَجْعَلَنِی مِنْ عُتَقائِكَ مِنَ النّارِ. خدایا؛ از تو می‌خواهم به حق کتاب نازل شده‌ات و آنچه در آن است و در آن است نام بزرگ‌ترت و نام‌های نیکوترت و آنچه بیم‌انگیز است و امیدبخش، اینکه مرا از آزادشدگان از آتش دوزخ قرار دهی.

سپس هر حاجت که دارد بخواهد.

سپس قرآن مجید را روی سر بگذارد و بگوید:

اللّٰهُمَّ بِحَقِّ هٰذَا الْقُرْآنِ وَبِحَقِّ مَنْ أَرْسَلْتَهُ بِهِ وَبِحَقِّ كُلِّ مُؤْمِنٍ مَدَحْتَهُ فِيهِ وَبِحَقِّكَ عَلَيْهِمْ فَلَا أَحَدَ أَعْرَفُ بِحَقِّكَ مِنْكَ. خدایا؛ به حق این قرآن و به حق

---

[1] مراسم احیاء ۲۳ رمضان سال ۱۴۲۱هـ.ق: اسرار شب قدر و برگزاری مراسم احیاء.

کسی که آن را بر او فرستادی و به حق هر مؤمنی که او را در آن ستودی و به حق خود بر آنان، پس احدی شناساتر از تو به حق تو نیست.

سپس ده مرتبه بگو «بِکَ یَا اللهُ» و ده مرتبه «الهی بِمُحَمَّدٍ» و ده مرتبه «الهی بِعَلِیٍّ» و ده مرتبه «الهی بِفَاطِمَةَ» و ده مرتبه «الهی بِالْحَسَنِ» و ده مرتبه «الهی بِالْحُسَیْنِ» و ده مرتبه «الهی بِعَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ» و ده مرتبه «الهی بِمُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ» و ده مرتبه «الهی بِجَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ» و ده مرتبه «الهی بِمُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ» و ده مرتبه «الهی بِعَلِیِّ بْنِ مُوسَی» و ده مرتبه «الهی بِمُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ» و ده مرتبه «الهی بِعَلِیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ» و ده مرتبه «الهی بِالْحَسَنِ بْنِ عَلِیٍّ» و ده مرتبه «الهی بِالْحُجَّةِ».

سپس هر حاجتی که دارد از خدا بخواهد.

۱۳. خواندن دعای: الهی عظم البلاء

إِلٰهِی عَظُمَ الْبَلاءُ، وَبَرِحَ الْخَفاءُ، وَانْکَشَفَ الْغِطاءُ، وَانْقَطَعَ الرَّجاءُ، وَضاقَتِ الْأَرْضُ، وَمُنِعَتِ السَّماءُ، وَأَنْتَ الْمُسْتَعانُ، وَ إِلَیْكَ الْمُشْتَکیٰ، وَعَلَیْكَ الْمُعَوَّلُ فِی الشِّدَّةِ وَالرَّخاءِ، اللّٰهُمَّ صَلِّ عَلیٰ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ أُولِی الْأَمْرِ الَّذِینَ فَرَضْتَ عَلَیْنا طاعَتَهُمْ، وَعَرَّفْتَنا بِذٰلِكَ مَنْزِلَتَهُمْ،

فَفَرِّجْ عَنّا بِحَقِّهِمْ فَرَجاً عاجِلاً قَرِيباً كَلَمْحِ الْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ، يَا مُحَمَّدُ يَا عَلِيُّ، يَا عَلِيُّ يَا مُحَمَّدُ اكْفِيانِى فَإِنَّكُما كافِيانِ، وَانْصُرانِى فَإِنَّكُما ناصِرانِ، يَا مَوْلانا يَا صاحِبَ الزَّمانِ، الْغَوْثَ الْغَوْثَ الْغَوْثَ، أَدْرِكْنِى أَدْرِكْنِى أَدْرِكْنِى، السَّاعَةَ السَّاعَةَ السّاعَةَ، الْعَجَلَ الْعَجَلَ الْعَجَلَ، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّاهِرِينَ.

خدایا گرفتاری بزرگ شد و پوشیده آشکار گشت و پرده کنار رفت و امید بریده و زمین تنگ شده و از خیرات آسمان دریغ شده و پشتیبان تویی و شکایت تنها به سوی تو است، در سختی و آسانی فقط بر تو اعتماد است، خدایا! بر محمّد و خاندان محمّد درود فرست آن صاحبان فرمانی که اطاعتشان را بر ما واجب کردی و به این سبب مقامشان را به ما شناساندی، پس به حق ایشان به ما گشایش ده، گشایشی زود و نزدیک همچون چشم بر هم نهادن یا زودتر، ای محمّد و ای علی، ای علی و ای محمّد، مرا کفایت کنید که تنها شما کفایت‌کنندگان من می‌باشید و یاری‌ام دهید که تنها شما یاری‌کنندگان من هستید، ای مولای ما ای صاحب زمان، فریادرس، فریادرس، فریادرس، مرا دریاب، مرا دریاب، مرا دریاب، اکنون، اکنون، اکنون، با شتاب، با شتاب، با

شتاب، ای مهربان‌ترین مهربانان به حق محمّد و خاندان پاک او.

۱۴. بیداری بین الطلوعین: شدیدا نهی شده است که امشب را تا طلوع آفتاب بخوابیم![1] مرحوم والد [علامه حاج سید محمد حسین حسینی طهرانی] ـ رضوان الله علیه ـ می‌فرمودند:

مرحوم آیة الله شیخ عبّاس قوچانی، شاگرد سلوکی و وصیّ عارف بالله سیّد علی قاضی ـ رضوان الله علیهما ـ نقل می‌کردند: «شب بیست و سوّم ماه مبارک رمضانی بود که ما خدمت مرحوم قاضی رسیدیم و ایشان تاکید بلیغ نمودند که تا صبح، یعنی طلوع خورشید بیدار بمانیم.»

مرحوم قوچانی می‌فرمودند: «برای اینکه در بین الطلوعین خوابم نبرد گفتم به صحن مطهّر أمیرالمؤمنین علیه السّلام بیایم و در آنجا گوشه‌ای بنشینم تا خورشید طلوع کند.

به صحن مطهّر آمدم و همین‌طور در میان صحن

---

[1] مراسم احیاء ۲۳ رمضان سال ۱۴۲۱هـ.ق: اسرار شب قدر و برگزاری مراسم احیاء.

قدم می‌زدم، ولی چون خسته بودم در گوشه‌ای نشستم و به تفکّر و تأمّل پرداختم امّا غافل از اینکه خستگی ناشی از بیداری شب مرا به خواب فرو برد. یک مرتبه از خواب بیدار شدم و دیدم خورشید طلوع کرده است و پاسی از آن گذشته است. بسیار متأسّف شدم و بر این إهمال و کوتاهی، خود را سرزنش نمودم و به خانه مراجعت کردم. هنگامی که طبق معمول خدمت مرحوم قاضی رسیدم، تا چشم ایشان به من افتاد فرمودند: "مگر نگفتم مواظب باشید که خوابتان نبرد! به واسطهٔ این غفلت از فیض بزرگی محروم گشتید."»[1]

اعمال مختص شب ۱۹

۱۰۰ مرتبه : **اللهم العن قتلة أميرالمؤمنين**.

(پس از نماز شب قدر که در اعمال مشترک ذکر شد.)

اعمال مختص شب ۲۱

۱۰۰ مرتبه: **اللهم العن قتلة أميرالمؤمنين**

---

[1] نوروز در جاهلیت و اسلام، ص۱۸۸.

اعمال مختص شب ۲۳

۱. قرائت سوره‌های: عنکبوت، روم، دخان و سوره قدر.[۱]

۲. قرائت دعای مسجد زید[۲] پس از قرائت مناجات امیرالمؤمنین علیه السلام در مسجد کوفه.

مشاهده متن این دعا و ترجمه فارسی آن همراه با صوت

۳. غسل قبل از فجر[۳]

۴. قرائت دعای فرج [٤]

اللّٰهُمَّ كُنْ لِوَلِيِّكَ الحُجَّةِ بْنِ الحَسَنِ صَلَواتُكَ عَلَيْهِ وَعَلَىٰ آبائِهِ فِي هٰذِهِ السَّاعَةِ وَفي كُلِّ ساعَةٍ وَلِيّاً وَحافِظاً وَقائِداً وَناصِراً وَدَلِيلاً وَعَيْناً حَتَّىٰ تُسْكِنَهُ أَرْضَكَ طَوْعاً وَتُمَتِّعَهُ فِيها طَوِيلاً.

خدایا برای ولی‌ات حجت بن الحسن که درودهایت بر او و پدرانش باد، در این ساعت و در هر ساعت سرپرست و نگهبان و پیشوا و یاور و راهنما و دیده‌بان باش تا او را با رغبت در زمینت

---

[۱] مفاتیح الجنان.

[۲] مفاتیح الجنان.

[۳] مفاتیح الجنان.

[٤] مراسم احیاء ۲۳ رمضان سال ۱۴۲۱هـ.ق: اسرار شب قدر و برگزاری مراسم احیاء.

سکونت دهی و زمانی طولانی بهره‌مندش سازی.